

Sygn. akt III CSK 130/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku W. N.
przy uczestnictwie H. N. i A. N.-J.
o uzupełniający dział spadku i zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 listopada 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt I Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 września 2017 r. Sąd Okręgowy w T. zmienił – wskutek apelacji uczestników - postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 8 lutego 2017 r. w przedmiocie uzupełniającego działu spadku i zniesienia współwłasności, określając odmiennie liczbę udziałów objętych działem spadku i zniesieniem współwłasności, liczby udziałów przypadających poszczególnym współwłaścicielom, wysokość dopłat zasądzanych od uczestnika H. N. na rzecz wnioskodawcy W. N. i uczestniczki A. N.-J. oraz wartość przedmiotu postępowania.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, wnioskodawca wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jego zdaniem, w sprawie występują istotne zagadnienie prawne, wyrażające się w pytaniach: 1. czy Sąd, oceniając skuteczność oświadczenia uczestnika umowy o dział spadku o uchyleniu się od skutków prawnych własnego oświadczenia woli, może ustalić, że błąd co do istotnego elementu tej czynności polegał na czym innym, niż wskazuje to sam powołujący się na ów błąd; 2. czy Sąd może - wbrew deklaracjom stron czynności - przyjąć, iż znajdowały się one w błędzie co do istotnego elementu dokonywanej przez siebie czynności.

Zdaniem wnioskodawcy, skarga kasacyjna powinna też być uznana za oczywiście uzasadnioną, ponieważ ze względu na „uchybień proceduralne” Sądu Okręgowego zaskarżone postanowienie „jest po prostu niesprawiedliwe i niezgodne z obowiązującymi przepisami”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga

kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. Pierwsze z zagadnień, jakkolwiek może budzić wątpliwości, nie może być uznane za istotne dla rozstrzygnięcia skargi już z tego względu, że skarżący nie sformułował w niej odpowiedniego zarzutu naruszenia prawa materialnego (art. 1045 k.c.), a Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej, które wyznaczają - między innymi - podstawy kasacyjne, a w ich ramach zarzuty naruszenia konkretnych przepisów prawa. W rezultacie nawet gdyby wskazane zagadnienie prawne zostało zidentyfikowane

prawidłowo, Sąd Najwyższy nie mógłby się do niego odnieść, rozpatrując skargę kasacyjną.

Drugie z zagadnień dotyczy zaś w istocie ustaleń faktycznych i oceny dowodów (m.in. wiarygodności składanych *ex post* „deklaracji” stron), jest ściśle związane z okolicznościami danej sprawy i nie nadaje się do abstrakcyjnego rozstrzygnięcia. Wątpliwa jest także jego istotność w kontekście niniejszej sprawy, zakłada bowiem, że „deklaracje” wszystkich stron są zgodne, tymczasem w toku postępowania zwieńczonego zaskarżonym wyrokiem zamiar stron towarzyszący zawarciu umowy o częściowy dział spadku i zniesienie współwłasności był jedną z najbardziej spornych kwestii.

Skarżący nie wykazał też, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., a więc iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.). Poprzestał bowiem – jeżeli chodzi o wymagany, wyodrębniony wywód poświęcony wnioskowi o przyjęcie skargi do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, z dnia 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 157, z dnia 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, nie publ., z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, nie publ., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, nie publ., z dnia 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, nie publ.) - na lakonicznym uzasadnieniu, nie wskazującym ani naruszonych przepisów prawa ani oczywistości naruszenia.

Na marginesie należy zauważyć, że wskazane w ramach podstaw kasacyjnych „rażące” naruszenia art. 382 w związku z art. 233 i art. 328 § 2

w związku z art. 13 § 2 k.p.c., zasadzają się w istocie na niedopuszczalnej w skardze kasacyjnej (por. art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.) polemice z ustaleniami faktycznymi Sądu Okręgowego i dokonaną przez niego oceną dowodów. Sąd ten bowiem szczegółowo wyjaśnił (wskazując także dowody, na których się oparł), dlaczego przyjął, że zaliczeniu na schedę spadkową podlega przysporzenie na rzecz byłej małżonki wnioskodawcy. Wskazał również dowody leżące u podstaw ustalenia, że strony umowy o częściowy dział spadku działały w błędzie co do tego, że 10 udziałów, które nabyła spadkodawczyni w spółce P., wchodziło w skład jej majątku osobistego (treść umowy oraz zeznania wnioskodawcy). Okoliczność, że nie odniósł się do składanych *ex post* (w toku postępowania) twierdzeń uczestnika H. N., nie oznacza, iż je pominął (omówił je w części sprawozdawczej uzasadnienia), lecz świadczy o przypisaniu decydującego znaczenia wykładni obiektywnej umowy, co zrozumiałe w świetle sporu stron co do ich zamiarów. Zważywszy dodatkowo, że ustalenie Sądu Okręgowego jest zgodne także ze stanowiskiem Sądu Rejonowego co do braku świadomości przynależności udziałów (obojga małżonków) do majątku wspólnego (k. 1213v, 1215) i co do przebiegu negocjacji poprzedzających zawarcie umowy (k. 1212), nie można stwierdzić, iż Sąd Okręgowy dopuścił się oczywistego naruszenia wskazanych przepisów postępowania, skutkującego wydaniem oczywiście wadliwego rozstrzygnięcia.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, nie znajdując w kwestii kosztów podstaw do odstąpienia od zasady przewidzianej w art. 520 § 1 k.p.c.